

FÁZSI LÁSZLÓ*

Húsz év fegyház helyett felmentés – avagy a bűnösség rejtett vélelmének jelentősége az ítélkezésben¹

Az emberölés gyanújának nyilván megalapozottnak kellett volna lennie ahhoz, hogy a nyomozás befejezését követően az ügyészség vádat emeljen a gyanúsítottal szemben e bűncselekmény elkövetése miatt, amelynek alapján a törvényszék 20 évi fegyházbüntetésre ítélte azt a vádlottat, akit aztán a táblabíróóság mégis felmentett a vád alól, a másodfokú ítéletet pedig a Kúria is helybenhagyta. Egy három bírói fórumot is megjárt ügygel pedig mit lehet kezdeni? Jól tudjuk, hogy nem sok mindent. Az ügy tanulságait azonban ennek ellenére sem árt szemügyre venni, miután a gyanúsítás és a vádemelés, majd az elsőfokú elítélés megalapozottságának hiánya részben olyan nyomozási hibákra is visszavezethető, amelyeknek az előfordulását mindenképpen el kellene kerülni, éppúgy, mint a bíróságnak a bűnösség rejtett vélelmének még mindig felbukkanó előfordulását.²

I. Az elsőfokú eljárás

1. Az elsőfokú ítélet

Az elsőfokú bíróság a 22 tárgyalási nap eredményeként 2015. január 26-án kihirdetett ítéletével³ az előre kitervelten és különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette, valamint kifosztás büntette miatt halmazati büntetésül 20 évi fegyházbüntetésre és mellékbüntetésül 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte a vádlottat az addigi eljárás során felmerült 24 689 585

* Nyugalmazott törvényszéki tanácselnök

¹ Az esettanulmány egyben tisztelgés is az ennek tárgyát képező ügy harmadfokú elbírálásában előadó bíróként részt vevő, 2023. április 28-án elhalálozott dr. Varga Zoltán nyugalmazott kúriai bíró munkássága előtt.

² A cikk alapjául szolgáló ügyiratok rendelkezésemre bocsátásért köszönettel tartozom a vádlott védelmét ellátó dr. Fazekas Sándor nyíregyházi ügyvédnek.

³ Debreceni Törvényszék B.70/2014/242. sz. ítélet (a továbbiakban: elsőfokú ítélet).

forint büntügyi költség megfizetésére kötelezése mellett a következő tényállás alapján.

2. Az ítéleti tényállás lényege

A vádlott 2006-tól élettársi kapcsolatban élt a tisztviselőként dolgozó, az eljárás során dekoratív nőként jellemzett sértettel 2012 nyaráig. Ekkor a sértett a vádlott játékszenvedélye miatt az élettársi kapcsolatuk megszakítása mellett döntött, ezért felmondott a lakásbérelőnek, majd a vádlott ny.-i lakásából visszaköltözött a város más részében levő saját társasházi lakásába. A vádlott azonban nem tudta feldolgozni a szakításukat, ezért kifejezett

kérésére a sértett beleegyezett abba, hogy hetente egy alkalommal egy-egy órára meglátogassa a lakásában, amely mindig előre megbeszélt időpontban történt. Az utolsó ilyen találkozásukra 2012. szeptember 30-án került sor, amikor a sértett közölte a vádlottal, hogy egy kialakulóban levő kapcsolatra tekintettel a továbbiakban nem kíván vele találkozni. A vádlott ezt a tényt akkor szóváltás nélkül tudomásul vette és távozott a lakásból, de már aznap este sms-ben kérte a sértettet, hogy menjen vissza hozzá, majd másnap elhatározta, hogy meg fogja ölni.

Október 1-én délután a vádlott két nadrágot, egy pólót, a fölé egy piros színű melegítőfelsőt vett fel, fekete színű, apró mintás talpú cipőt húzott, a sporttáskájába pedig egy ütő- és egy szúró-vágó eszközt, valamint egy cserelábbelit tett, s 15 óra 30 per körül a sértett lakásához indult, azzal az elhatározással, hogy annak hazaérkezéséig a vécéjében fog várakozni. A buszvégállomáson a 12-es jelű autóbusszra szállt, amiről a sértett lakásának közelében található megállónál szállt le, majd a társasház és a harmadik emeleti lakás bejárati ajtaját is „zárba illő kulccsal” kinyitva bement a sértett lakásába, ahol a vécéhelyiségben várakozott

A 17 óra körül hazaérkező sértett az előszobából táskájának letétele céljából a konyhába ment, ahova az érkezését észlelő vádlott a vécéhelyiségből utánament és szó nélkül rátámadott a nála levő szúró-vágó eszközzel, majd azzal, illetve az ütőeszközzel meg nem állapítható sorrendben bántalmazta. A sértett a támadás elől a folyosó irányába próbált menekülni, azonban az elszenvedett 19 rendbeli sérülés (többszörös, darabos koponyacsonttörés, agyrontcsolódás, a fejbiccenő izom, a ve-rőér és a gyűjtővisszér, valamint a bolygóideg és a nyelőcső többszörös átmetszése) miatt 3-5 perc alatt kivértett és traumás sokk következtében életét veszítette. Ezután a vádlott a holttestet a folyosón keresztül kihúzta a szobába, ahol beletenyert, illetve belelépett a tetem melletti vérfoltba. A vádlott a továbbiakban bukóállásba kinyitotta a lakás ablakait, majd a szekrényben levő ruhaneműt „pedáns sorrendben” kipakolta a holttest köré, valamint a kanapéra. Ezt a folyosó összevére-

zett részének felmosása követte a fürdőszobából kivitt nyeles felmosóval, majd a vádlott a konyhában levő táskájából magához vette a sértett pénztárcáját, a mobiltelefonját és a kulcsosomóját. A sértett ezen tárgyainak elvételét követően a vádlott levetette a kívül viselt összevázott ruháit és cipőt cserélt, s a véres ruhaneműit és a cipőt, valamint az öléshez használt eszközöket a táskájába téve az ajtót kulcsra zárva távozott a lakásból. A táskát és a sértett táskájából elvett tárgyakat távozását követően ismeretlen helyen eltüntette a vádlott, akit 18 óra körül már a kertjében látott az egyik szomszédja, amint paprikát és paradicsomot szedett, majd 20 óra 45 perckor elindult a munkahelyére, ahova 21 óra 52 perckor érkezett meg és ahonnan másnap 6 óra után pár perccel távozott.

3. Az elsőfokú ítélet indokainak lényege

Az elsőfokú bíróság a vádlott és 58 tanú (akik közül 6 személy a vádlott zárkatársa volt) vallomása, valamint 16 szakértő által adott összesen 13 szakvélemény, továbbá egyéb okirati bizonyítékok alapján hozott ítéletet az ügyben.

Az eljárás során a vádlott mindvégig tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését. Védekezésének egyik lényeges eleme volt, hogy nem is rendelkezett kulccsal a társasház bejárati ajtajához és a sértett lakásához. A poligráfos vizsgálatát követően azonban olyan rendőri jelentések készültek, amelyek szerint „beismerte az akkor jelen lévő rendőröknek mind a Budapesten történt vizsgálatok, mind a Nyíregyházára történő hazautazása során, hogy ő ölte meg a sértettet, mégpedig egy késsel. Nem tagadta, hogy 17 órakor ment fel a sértetthez. Leszúrta a sértettet. Tekintettel azonban arra, hogy rétegesen volt öltözve, ezért tisztá rubában tudta már elhagyni a lakást. Elmondása szerint az elkövetés eszközét, a kést, a sértett lakásának kulcsát, illetőleg a véres ruházatát eldobta, úgy fogalmazott, a Lenin téren.”⁴ Azonban az elsőfokú bíróság „részletesen elemezte a fenti rendőri jelentések keltezését [sic]. De már most kiemeli a bíróság, hogy a rendőri jelentések bizonyítékként nem értékelhetők, hiszen azok felhasználása a vádlott vallomástételi jogának megkérdésére lenne, miszerint nem köteles vallomást tenni. Egyebekben a bíróság megjegyzi, hogy néhány momentumon kívül, mint réteges öltözködés, a vádlott a rendőröknek hazudott. A későbbi bizonyítás igazolta, hogy amit mondott a rendőröknek, a valósággal ellentétben állnak.”⁵

Ráadásul: „A helyszín és az elkövetés körülményei mindenképpen olyan elkövetőre vallottak, aki a sértett munkavégzésének időpontjával tisztában volt, illetve a lakást behatóan ismerte. Tudta, hol kell elbújni, ahonnan látni lehet a hazaérkező sértettet, illetve a nyomok eltüntetéséhez felmosóröngy is rendelkezésre áll. Ez az elkövető pedig csak [...] vádlott volt. Még a zárkatársának [tanú neve], mint egy idegennek is beszélt fájdalmáról a szeptember 30-ai eseményről, illetve hogy a sértett mikor érkezik haza a bíróságról. Fontos kiemelni cinikus mondatát a piros kabátáról és táskáról: »azt már keresheti«. Emellett mutatta a kés méretét is egyes zárkatársainak.”⁶

Az elsőfokú bíróság szerint azonban: „Az eljárás egyik fő bizonyítéka a Ny... Petőfi tér 12-es busz megállójában 16 óra 10-

25 perc között várakozó férfi volt, a hátán V-Power feliratú hátitáskával.”⁷ Ezt az elsőfokú bíróság dr. S... E... igazságügyi számítástechnikai szakértő véleménye által látta alátámaszthatónak, amely szerint „nagy valószínűséggel megállapítható, hogy a vádlott állt a buszmegállóban. Az arc méretei mindenféleképpen a hibahatáron belül aránylottak, megegyeztek a fényképfelvételen lévő férfival. A testmagasság volt az, amelyben a talpsiktól mért könyök-, illetőleg a comb mérete hibahatáron túl egygel volt. Álláspontja szerint e két tényező befolyásolta azt, hogy kategorikusan ki tudja jelenteni, hogy a vádlott szerepel a fényképfelvételeken.”⁸ „A bíróság [azonban] nem elégedett meg S... E... szakértő véleményével, ezért a buszmegállóban tartózkodó férfi vonatkozásában Dr. S... É... genetikus [sic!] szakértőt rendelt ki. Dr. S... É... antropológus szakértő szerint a férfi a buszmegállóban összefüggésbe hozható a vádlottal. A hasonlóság nagy része gyakorlati jellegekből adódik, de összességében a hasonlóság egyértelműen megállapítható.”⁹

„Emellett a bíróság szükségesnek látta a Testnevelési Egyetem Biomechanikai Tanszékének vezetőjét, dr. Cs... Zs...-t eseti szakértőként kirendelni. Szakvéleményében kétséget kizáróan kijelentette, hogy a buszmegállóban a vádlott látható. Elmondta, hogy a biomechanika a fizika és a biológia tudományát ötvözi. Ez alapján vizsgálják az egyén mozgását, emberi testfelépítését, valamint a tudattalan testbeszédét. Ezek összességében meghatározzák az egyént, akárcsak a genetikai profilja. Jelen ügyben vizsgálta a 2012. október 1. napján a buszmegállóban álló férfiak, valamint a 2013. április 17. napján a helyszíni kihallgatáson szereplő férfiak testfelépítését. Megállapította a Sheldon-féle térkép szerint, a Cluster 162-be mindkét helyszínen besorolható 1-1 személy, akiket C-vel és E-vel jelölt. A testfelépítésük mezomorff és ektomorff keverék, vagyis atletikusak. Nyilatkozata szerint ez a típus már eltűnőben van, ezért volt jól felismerhető mindkét felvételen e típus. Miután a testfelépítésüket megállapította, további azonosságokat keresett, amelyek csak az adott személyre jellemzőek. Nyilatkozata szerint az embereknek van akaratlagos és tudattalan mozgásuk. A buszmegállóban E-vel jelölt férfi a bal kéz gyűrűsujját sajátosan mozgatta. A buszra felszállás során a keze elindult felfelé, de a gyűrűsujja lemaradt. A kéz lendülése után visszazárt. Normál esetben az ujjak rendezetten mozognak. Ezután vizsgálta a helyszíni kihallgatás 29 képkockáját, melyekből 27 esetben a C férfi bal kéz gyűrűsujja ugyanígy mozgott, amikor egy ajtót kinyitott vagy egy tárgyra mutatott. Két képkocka esetében a kéz nem volt látható. Emellett a buszmegállóban álló E férfi állása is jellemző volt, vagyis a jobb térd hajlásszöge a jobb láb járása, rotálása. Ezeket a kihallgatáson jelen lévő C személy mozgásában is feltalálta, mégha csak a váll volt látható. Mindezek alapján megállapította, hogy a C és E férfiak testalkata, mozgásuk, hajsávuk, testtartásuk, miszerint kialakult a nyaki kifózis a fej a törzstől előrébb áll, a törzs a nyakkal együtt fordul, valamint a tudattalan mozgásuk, mint a bal kéz gyűrűsujj tartása és a járásszerkezetük, vagyis a rotáló jobb láb, a váll pozíciója arra engednek következtetni, hogy e két személy egy és ugyanaz, vagyis [...] vádlott. Nyilatkozata szerint amennyiben ezek a nagyszámú tulajdonságok megegyeznek, akkor az nem véletlen.”¹⁰

⁴ Elsőfokú ítélet 26. o.

⁵ Elsőfokú ítélet 77. o.

⁶ Elsőfokú ítélet 124. o.

⁷ Elsőfokú ítélet 117. o.

⁸ Elsőfokú ítélet 117. o.

⁹ Elsőfokú ítélet 118. o.

¹⁰ Elsőfokú ítélet 119–120. o.

Erre is figyelemmel az elsőfokú bíróság kétségtelenül megállapíthatónak látta a vád tárgyává tett bűncselekmények vádlott általi elkövetését, hiszen: „A nyomozás során végzett bizonyítási eljárás alapján az ügyészség azért emelt vádat [...] vádlottal szemben, mert a bizonyítékok álláspontjuk szerint azt támasztották alá, hogy [...] sértettet 2012. október 1. napján 17 és 18 óra közötti időben csak és kizárólag a vádlott ölte meg. Ezt az álláspontjukat alátámasztotta Dr. S... E... számítástechnikai szakértő véleménye, miszerint a Petőfi téri buszmegállóban 16 óra 20 perc körüli időben a vádlott ácsorgott egy piros kabátban és egy piros-szürke V-Power, hátlapján gumirozással ellátott hátitáskával, amelyek már a lefoglalás során sem a sértett, sem a vádlott lakásán nem voltak fellelhetőek. Tovább erősítette ezt a tényt, hogy a vádlott kihallgatása során bár nem tagadta, hogy piros kabáttal és sokféle hátitáskával rendelkezett, ennek ellenére a képen látható táska és kabát hollétére nem tudott magyarázatot adni, minthogy a kezdetektől fogva tagadta, hogy a felvételen ő lenne látható. Továbbá az ügyészség álláspontja szerint ezt a cselekményt kétséget kizáróan azért követhette el a vádlott, mert a sértettel való szakítást követően még reményt látott a sértettel való kibékülésre, aki azonban szeptember 30-án, a halálát megelőző napon dél és 13 óra közötti időpontban egyértelműen a vádlott tudomására hozta, hogy más férfival szeretne kapcsolatot létesíteni, így többé már ne menjen fel hozzá. Ez a vádlottban olyan düböt, agresszivitást váltott ki, hogy október 1-én a sértettet a lakásán megölte. A nyomozási cselekmény során számos hiba előfordult. A holttesthez egy háziorvost hívtak ki, akinek szaktudása sem volt a halál időpontjának megállapításához. Emellett a poligráfós vizsgálat után nyilatkozni kívánó vádlott vallomását minden büntetőeljárás szabály betartása nélkül, egy egyszerű jelentés formájában rögzítették. A helyszíni szemle vezetőjét nem hallgatták ki, akinek nyilatkozatai alapján a nyomozati cselekmények »frissiben« továbbfejleszthetőek lettek volna. Ezért a bíróságnak a lefolytatott nyomozati cselekményeken kívül még nagyon sok bizonyítást kellett elvégezni, és a nyom-, a genetikus-, az informatikai szakértőket elsősorban a helyszíni szemlét felügyelő M... Sz... tanú meghallgatását követően ismételten fel kellett hívni szakvéleményük kiegészítésére, továbbá antropológus és biomechanikai szakértőt kellett kirendelni. Osztotta ugyanis a bíróság azt a megállapítását, hogy a Petőfi téri buszmegállóban csak és kizárólag a vádlott tartózkodhatott. A bíróság álláspontja szerint ez a kamerafelvétel az, amely mondhatni a legfőbb bizonyítéka a vádlott bűnösségének. Egyértelműen ki lehet jelenteni, hogy amennyiben e felvétel nem állt volna rendelkezésre, a vádlottat a helyszínhez semmiféleképpen nem lehetett volna kötni és önmagában az a megállapítás, hogy a vádlottnak állhatott egyedül szándékában a sértett megölése, vajmi kevés egy megalapozott ítélet meghozatalához. Visszatérve a felvételekre (4. számú CD), Dr. S... E... igazságügyi informatikus szakértő nemcsak az ügyészség számára adott szakvéleményében állapította meg, hogy nagy valószínűséggel a vádlott áll a buszmegállóban, hanem a bíróság felhívására a helyszínen bizonyítási kísérlet eredményeként is. Megállapítását egy más szakterületű szakértő, Dr. S... É... igazságügyi antropológus is megerősített, azzal, hogy lehetséges a vádlott látható a felvételen. Mindennek megkoronázásaként Dr. Cs... E... eseti biomechanikai szakértő egyértelműen fogalmazott, a vádlott áll a buszmegállóban.”¹¹

Az általa lefolytatott bizonyítás „megkoronázása” ellenére az elsőfokú bíróság még további fejtegetésekbe is bocsátkozott a miként, hogyan és miért kérdésének megválaszolása céljából, amellyel azonban az ítélet indokolásának olvasóját legfeljebb arról tudja meggyőzni, hogy a bíróság saját(os) meggyőződése szerint csak a vádlott lehetett az elkövető. Másról sajnos nem, aminek okáról a másodfokú ítéletből kaphatunk választ.

II. A másodfokú eljárás

1. A másodfokú ítélet

A másodfokú bíróság a 2015. május 27-én, július 6-án és augusztus 31-én tartott nyilvános ülés alapján meghozott és 2015. szeptember 2-án kihirdetett ítéletével felmentette a vádlottat az emberölés büntettének és a kifosztás büntettének vádjá alól, a magánfél által bejelentett polgári jogi igényt egyéb törvényes útra utasította és az eljárás során felmerült 24 689 585 forint büntügyi költségről akként rendelkezett, hogy azt az állam viseli.¹²

2. A tényállás korrekciója

Az ellentétes irányú ügyészi és védelmi fellebbezések alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást annak ténymegállapítási hiányosságai és az alapjául szolgáló téves ténybeli következtetések folytán jelentős mértékben megalapozatlannak találta, ezért azt több vonatkozásban is módosította. Az iratok tartalma alapján az alábbiak szerint:

„1. A sértettet a halála előtt[i] megelőző hónapban ismeretlen személy rendszeresen hívogatta zaklató módon olyan formában, hogy a telefonba nem szólt bele. Az ítélet tizennegyedik oldal ötödik bekezdésétől eltérően tényként azt lehet rögzíteni, hogy a vádlott a sértettet szakításukat követően zaklató módon nem kereste, megbeszélte időpontban találkoztak, a sértettet nem fenyegette meg. A sértett és a vádlott viszonyában nem merült fel olyan körülmény, hogy egymást soha többé nem láthatják. 2. A sértett nyak sérüléseinek száma legalább négy sérülés. A szúrcsatorna 11–13 cm. 3. [tanú neve]-val a repülőbíd utáni útszakaszban történő találkozáskor 15.45–16.30 között a vádlott kerékpárral közlekedett. 4. A sértett lakásában 21 óra és 21 óra 15 perc között ismeretlen személy a vécét több alkalommal lehúzta. 5. A bűncselekmény helyszínén több ismeretlen férfi és női DNS-lenyomat is közvetlenül kimutatható volt, míg a sértett vérében vagy a holttesttel közvetlenül összefüggésbe hozhatóan semmilyen olyan DNS nem volt, ami a vádlott jelenlétére utalt volna. A vádlott környéke a vádlott DNS-én kívül más DNS-t, így a sértett DNS-ét vagy annak vérében nem tartalmazta, azt kimutatni nem lehetett. A sértett holtteste alatt található folyékony vérben nem lehetett rögzíteni olyan DNS-t, amely a vádlott jelenlétét igazolta volna. A sértett lakásának szobaablak kilincsen, egy ismeretlen származású férfi (NNY) DNS-lenyomata volt kimutatható, de

¹¹ Elsőfokú ítélet 120–121. o.

¹² Debreceni Ítéltábla Bf.II.254/2015/17. sz. ítélet (a továbbiakban: másodfokú ítélet).

kizárt, hogy ez a vádlott lenne. A sértett lakásában található felmosónyelen vérgyanús szennyeződés nem volt kimutatható, így a vádlott DNS-e sem. A vádlott genetikai lenyomata a fürdőszobában talált rózsaszínű kockás törülközőn volt kimutatható, amely törülközőn vérgyanús szennyeződés is volt, de az nem volt megállapítható, hogy a vér kitől származik. A törülköző azonban ismeretlen férfitől származó (NNI) személy DNS-e is kimutatható volt, aki bűnügyi nyilvántartásban nem szerepel. A lakásban a szobakilincsen, vérgyanús szennyeződés volt található, amely [...] sértetten kívül egy ismeretlen eredetű férfi genetikai lenyomatát is tartalmazta. Ez a férfi nem azonos a törülköző mintáján kimutatott NNI férfival, de nem azonos a szobaablak kilincs mintáján kimutatott NNY személyel sem. Ez az ismeretlen eredetű férfi volt kimutatható a sértetten lévő blúz bal deréktáján előlről biztosított mintában is. A sértetten az elkövetéskor viselt fekete blúzon, annak jobb ujján és a vérszennyeződésben [...] tanú DNS-ét lehetett kimutatni. Ugyancsak [...] tanú DNS-ét lehetett kimutatni azon az Orbit ráógumin is, ami a sértett véréből volt szennyezett. 6. A bűncselekmény helyszínén a vádlottat a cselekményhez kötő releváns ujjlenyomatot nem lehetett rögzíteni. 7. A vádlott testén dulakodásra utaló sérülés a bűncselekményt követően nem volt. 8. Kétséget kizáróan nem lehet megállapítani azt, hogy a vádlott a sértett lakásához és a társasházhoz kulccsal rendelkezett.”¹³

Ténybeli következtetés útján pedig a következő lényeges tényeket rögzítette a másodfokú bíróság:

9. Kétséget kizáróan nem volt bizonyítható az eljárás során az, hogy a vádlott elhatározta a sértett megölését, és ő tervelte ki, majd ő hajtotta végre 2012. október 1. napján [...] sértett vádbeli tényállásban rögzített módon történő megölését. 10. Mellőzi az ítéleti tényállás tizenegyedik oldalának hatodik bekezdését, az ítélet tizenegyedik, tizenkettedik, tizenharmadik oldalain a vádlott helyett az ismeretlen elkövető szófordulatot rögzíti a tényállásban. Az ítéleti tényállás utolsó bekezdésében a 16. oldalon is a vádlotti szófordulat helyett azt kell rögzíteni, hogy az ismeretlen elkövető emberi mivoltából kivetközve, rendkívüli gátlástalansággal, brutalitással, különös kegyetlenséggel hajtotta végre cselekményét. 11. Az ítélet tábla tényként rögzíti, hogy nem zárható ki az, hogy a vádlotton kívül más személynek is lehetett motivációja a sértett megölésére, így különböző baráti, kollegiális, szívességi és üzleti kapcsolatban (albérlők) álló személyek is felmerülhetnek elkövetőként. 12. A vádlotton kívül több más személy is ismerte a sértett életvitelét, munkavégzésének időpontját és lakását is. 13. Nem bizonyítható az, hogy [sértett neve] a munkahelyéről, a törvényszékről egyből a lakására ment, ami kb. 20 percet vett igénybe.”¹⁴

3. A felmentés indokai

„A felülbírálat során az ítélet tábla megállapította, hogy a vádlotti vallomások tartalmát helyesen rögzítette az első fokon eljáró bíróság, így a törvényszék idézte a legelső tanúként tett vallomását, majd a későbbi terhelti vallomásait. Az ítélet 25. oldalán azt is pontosan rögzítette, hogy a cselekmény elkövetésében a vádlott bűnösnek nem érezte magát, beismerő vallomást egyetlen alkalommal sem tett. Nem foglalt állást azonban a törvényszék a legelső tanú-

ként tett vallomásának felhasználhatóságáról, ugyanis a nyomozó hatóság ezen alkalommal az eljárási jogait sértve őt valójában már gyanúsítottként kezelte. A tanúként tett vallomása és annak felhasználása azért nem lehet aggályos, mert [...] vádlott ezt a vallomását később nem vonta vissza, így lényegében arra hivatkozva azzal megegyező vallomást tett. Lényegesen korlátozta azonban az eljáró hatóság a jogait, amikor a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személyt bilincsből elvették tanúkihallgatásra, őt nem a hallgatás jogára figyelmeztették, hanem az igazmondási kötelezettség mellett pusztán a tanúvallomás esetleges megtagadási jogára, de lényegesen korlátozta a védekezési szabadságát az is, hogy a ténylegesen fogva lévő »tanú« kihallgatása védő közreműködése nélkül történt. A védői közreműködés kiterjedhetett volna arra, hogy egyáltalán eljén-e a hallgatás jogával, sőt még arra is, hogy vállalja-e a poligráfus eljárásban való közreműködést. Az ítélet tábla ezzel kapcsolatosan megjegyzi, hogy annak ténye, mely szerint kizárólag a vádlottat vonták poligráfus vizsgálat alá, szintén azt támasztja alá, hogy az eljárás során kihallgatott számos tanú közül kizárólag őt kezelték potenciális elkövetőként már a nyomozás kezdeti szakaszában is.”¹⁵

Ennek ellenére az ügyészség álláspontja szerint az ügyben kihallgatott rendőr tanúk a vádlott »kérdés nélkül, önként és saját kezdeményezéséből eredő beismerő vallomását hallották. Ezen alkalommal már a vádlott számára korábban a vallomás megtagadására feljogosító figyelmeztetés kellő garanciát biztosított, így az önvádra kötelezés tilalmára vonatkozó Be. 8. § rendelkezés nem sérült. Vele szemben ezt követően került sor bilincs alkalmazására. Az ügyészi átirat szerint az elkövető az önkéntes beismerő vallomása idején eljárási szempontból nem az eljárás résztvevője, hanem bizonyítási eszköze volt. [...] vádlott tanúként személyi szabadságában nem korlátozott személy volt. Nincs törvényi akadálya annak, hogy a tanúként kihallgatott személy beismerjen bűncselekményt, bűnösnek vallja magát. A gyanúsítottá válás a hatóság formális aktusa, a személy a megalapozott gyanú közlése által válik gyanúsítottá, és »gyanúsított jogait az előállításának kezdetétől gyakorolhatja«. Az önkéntesen nyújtott információ nem sérti az önvádra kötelezés tilalmát, melynek részjogosítványa, a hallgatás jogának gyakorlása fel sem merülhet, amennyiben nem formális kihallgatás történik. Amennyiben a tanúvallomások is a védekezési jog megkerülésének minősülnek, vajon milyen törvényes alapon hallgathatta volna ki a rendőroket a vádlott közléseire. Az ügyész megítélése szerint tehát [...] rendőr alezredek és [...] rendőr százados tanúvallomása, valamint a rendőri jelentés a bilincselést megelőzően a terhelte által tanú minőségben önként tett beismerő vallomás tartalmára és körülményeire vonatkozóan törvényes bizonyítékként figyelembe vehető.”¹⁶

A másodfokú bíróság ezzel kapcsolatos álláspontja szerint is: »Helyesen hivatkozott a fellebbviteli főügyészség perbeszédében arra, hogy »amíg meg nem bilincselték ez az ember tanú volt, és tanúként kezelték«. Ebből is következik, hogy attól függően, hogy valakit bilincsből visznek el kihallgatásra, az a személyi szabadságától meg van fosztva kényszerintézkedés által, az adott ügyben őt tanúként kezelni nem lehet. A nyomozási irat 2257. oldalán rögzített jelentés szerint a vádlott, mint a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy lett előállítva 15 óra 25 perckor bilincs alkalmazása mellett. A bilincselés tényét a vádlotti

¹³ Másodfokú ítélet 5–6. o.

¹⁴ Másodfokú ítélet 6. o.

¹⁵ Másodfokú ítélet 7–8. o.

¹⁶ Másodfokú ítélet 8. o.

vallomások, [...] vádlott édesapjának tanúvallomása, valamint maga a rendőri jelentés is igazolja. A nyomozási irat 2263. oldalán rögzítettek szerint az előállítás időtartama 15 óra 25 perctől 23 óráig tartott, és ekkor lett szabadon bocsátva. A nyomozási irat 2263. oldalán rögzített jegyzőkönyv szerint 17 óra 25 perc kor kezdődött a vádlott tanúkihallgatása, amely 21 óra 33 percig tartott. Csupán érdekes adalék, hogy több, mint négy órán át tartott az alig néhány oldalt tartalmazó tanúkihallgatás úgy, hogy közben a vádlott a jelentések tartalma szerint is meg volt bilincselve. A nyomozás során készült jelentések azon része, amely a vádlott vallomását tartalmazza, a Be. 168. §-a alapján egyértelműen törvénysértően beszerzett bizonyítékok. Csupán utal arra az ítélet tábla, hogy a 2305. oldalon rögzített jelentés még azt is tartalmazza, hogy milyen beszélgetés folyt a terhelt és később megjelent védője között, ami ugyancsak az eljárási jogok lényeges korlátozásának sérelmét okozza. [Be. 78. § (4) bekezdés]¹⁷

Az elsőfokú ítélet megalapozottságára is kiható további törvényességi kérdésként behatóan foglalkozott a másodfokú bíróság a poligráfós vizsgálat eredményének, illetve a vizsgálatot végző szaktanácsadó tanúvallomásának bizonyítási eszközként történő felhasználhatóságával is, miután az ügyészégi álláspont szerint a szaktanácsadó „nem a nyomozó hatóság tagja, ennek következtében, amit [szaktanácsadó neve] elmondott, azt ő nyugodtan elmondhatta tanúként, ugyanis nem a nyomozó hatóság tagjaként szerezte az információt. Nincs olyan szabály a Be.-ben, ami kizárná azt, hogy a tanúvallomás keretében nem lehet bűncselekmény elkövetését beismerni. [szaktanácsadó neve] tehát a poligráfós hazugságvizsgálaton szaktanácsadói minőségben, nem a nyomozó hatóság tagjaként, hanem szakértői intézet alkalmazottjaként végezte a vizsgálatot.”¹⁸

Ezzel szemben: „A másodfokon eljáró bíróság megítélése szerint az ügyben poligráfós szaktanácsadóként eljáró [szaktanácsadó neve] tanúként tett vallomásának elemzése is nyilvánvalóan agályos. A poligráfós eljárást végző személy tanúkénti kihallgatása és az általa készített jegyzőkönyv okiratként történő felhasználása a bírói gyakorlatban nem elfogadott. A Fővárosi Ítélet tábla Büntető Kollégiumának 5/2014. (IX. 29.) BK véleménye például kategorikusan arra az álláspontra jut, hogy »a bírósági eljárásban a törvény kizáró rendelkezése alapján nincs lehetőség arra, hogy a poligráfós vizsgálatot elvégző személyt, mint szakértőt rendelje ki a bíróság,¹⁹ és az általa készített jegyzőkönyv sem használható fel okirati bizonyítékként. A poligráfós vizsgálat eredménye nem minősül bizonyítási eszköznek, és így a bíróság a bizonyítékok között nem értékelheti.« A Legfelsőbb Bíróság 2008/326. számú iránymutatásul közzétett jogesete sem tekinti bizonyítási eszköznek a szaktanácsadó véleményét, a döntés szerint a szaktanácsadó véleménye nem bizonyítási eszköz, arra alapítva a bűncselekmény elkövetési értéke sem állapítható meg. A Bírósági Határozatok 188/2012. számú döntése pedig azt rögzíti, hogy bizonyíték a bizonyítási eszközből megismerhető tény, amelyből következtetés vonható a bizonyítandó tényre, adott ügyben a büntető anyagi vagy eljárási jogszabály alkalmazása szempontjából jelentős tényre. A poligráfós vizsgálat eredménye szakértői véleményként semmiképpen nem használható fel, ugyanis a szakértői vélemény

már garanciális kritériumokkal rendelkezik és a szaktanácsadó nem szakértő, hanem a nyomozó hatóság nyomozását épp a poligráfós vizsgálat alkalmazásával előbbre vivő személy, aki a nyomozás eredményeit ismeri. A poligráfós vizsgálatot végző személy eljárását a nyomozó hatósághoz kapcsolódóan látja el, így ezen eljárásban törvényes figyelmeztetések nélkül, számára a tanú vagy a terhelt által elmondottak ugyancsak nem használhatóak fel. A Be. 76. § (1) bekezdése a bizonyítás eszközei között nem sorolja fel a szaktanácsadói véleményt, a Bírósági Határozatok 2008/326. számú eseti döntése, a Legfelsőbb Bíróság Bfv.2007. számú és a 2012/188. számú eseti döntése is és a Kúria Bkf. II.410/2012. számú esetjoga is ezt tartalmazza. A 2/2007. BK véleményben rögzítettek a Kúria nem tartotta fenn a 2/2013. (VII. 8.) BK véleményében. A Kúria Bhar.II.1271/2013/8. számú döntésében pedig arra hivatkozik, hogy »a poligráfós vizsgálat eredményének a tárgyalás anyagává tétele, felolvasása (ismertetése) azt a célt szolgálhatja, hogy legális bizonyítási eszközből (jellemzően vallomásból) származó valamely tényszerű adatot megállapítható tényre erősítsen. A poligráfós vizsgálatot végző szaktanácsadó tanúkénti kihallgatása pedig éppúgy nem zárható ki, mint a terheltet vagy a tanút kihallgató hatósági személyé azzal, hogy vallomáspótló jelleggel nem bírhatnak, vagyis legfeljebb a vallomástétel körülményeire vonatkozhatnak.« A Kúria egy másik tanácsa Bfv.III.953/2012/34. számú eseti döntése pedig azt rögzíti, hogy »a poligráf nem bizonyítási eszköz [...], ugyanis a bizonyítási eszköz a bizonyíték forrása, az, aminek révén megismerhető a bizonyíték. ekként a tanú, terhelt személye a bizonyítás eszköze és a tanú, terhelt vallomása bizonyíték. Poligráf útján pedig valójában nem a bizonyíték (a vallomás tartalma) válik megismerhetővé – az poligráf nélkül is megismerhető –, hanem a vallomást tevő személy hitelessége, szavahihetősége válik megítélhetővé. Utóbbi azonban csupán segédlet, segítheti az orientálást, mivel a vallomás szabad értékelés tárgya [Be. 78. § (3) bekezdés]. Ennélfogva a poligráffal összefüggő hivatkozások a felülvizsgálat szempontjából közömbösek.« Mindezen bírói gyakorlat áttekintése után egyértelműen megállapítható, hogy a poligráfós vizsgálatot végző szaktanácsadó tanúkénti kihallgatása a vallomás tartalmára nézve éppúgy nem lehetséges, mint a jegyzőkönyvet készítő rendőr nyomozó tanúkénti kihallgatása arra nézve, hogy a törvényes figyelmeztetések mellett véghez vitt kihallgatáson túl, garanciális elemek nélkül milyen vallomást tett a terhelt vagy a tanú a büntetőeljárásban. A vallomás tartalmát kizárólag bizonyítás útján lehet rögzíteni, amely jegyzőkönyvezés útján válik bizonyítási eszközzé. Mindez azt jelenti, hogy a poligráfós vizsgálat eredményére, illetve [szaktanácsadó neve] tanúkihallgatásából származó információkra közvetlenül tényállást alapítani nem lehet, különösen olyan esetben, amikor számos részletkérdésre ez a vizsgálat nem terjedhetett ki. A poligráfós vizsgálat nem bizonyítási eszköz, így abból bizonyíték nem származhat. A bizonyítékok hitelességével kapcsolatban utal arra a bíróság, hogy szakértői, illetőleg szaktanácsadói eljárásban sem lehet olyan kizárt bizonyítékot visszacsempészni az eljárásba, ami egyébként nem törvényesen lett beszerezve. A BH 1995.449. számon közzétett döntés tükrözi azt a következetes bírói gyakorlatot, amely szerint a terheltnek az orvos szakértő által a cselekmény elkövetésére vonatkozó kikérdezés (exploratio) során tett nyilatkozata a büntetőeljárásban bizonyítékként nem értékelhető, ezért ennek a nyilatkozatnak az ismertetése és annak bizonyítékként történő figyelembevételére nincs törvényes alap. Ezen nyilatkozat

¹⁷ Másodfokú ítélet 9. o.

¹⁸ Másodfokú ítélet 10. o.

¹⁹ Ezzel ellentétes példaként ld. FÁZSI LÁSZLÓ: „Egy gyermekbántalmazás tényállásának tisztázása poligráfós vizsgálat elrendelésének segítségével” *Bírák Lapja* 2007/2, 70–73. o.

ugyanis, mint terhelti vallomás, eljárásjogilag nem értékelhető. Ugyanez a helyzet a szakértő intézet tagjaként eljáró [szaktanácsadó neve] poligráfus szaktanácsadóval, aki a vádlott, illetőleg a tanú előtt eljárásjogilag ugyancsak mint a hatóság tagja vagy a hatóság által felkért különleges szakértelemmel bíró személy jelenik meg. A BSZKI alkalmazásában eljáró [szaktanácsadó neve] elmondta az elsőfokú bírósági eljárásban, hogy a vizsgálat része a teszt utáni interjú, amikor sor került a vádlott beismerő közlésére. Mindez nem zárja ki sem az intézkedő rendőrök, és a szaktanácsadó tanúkénti kihallgatását – hasonlóan az exploratív felvevő szakértő meghallgatásához –, de nem az előttük elhangzott vallomás jellegű nyilatkozat tartalmára nézve.”²⁰

Ezek után a vádlott zárkatársa által tett terhelő tanúvallomás hiteltérdeklőségének kérdésével foglalkozott még a másodfokú bíróság, miután az elsőfokú bíróság a vádlott egyik volt zárkatársa vallomásának is terhelő jelentőséget tulajdonított az ítéletének indokolása szerint. Ezzel kapcsolatban: „Az ítéletábra arra a megállapításra jutott, hogy a Debreceni Törvényszék ítéletének megalapozatlansága részben abból adódik, hogy a törvényszék a [vádlott neve] zárkatársainak tanúkénti kihallgatása során nem volt figyelemmel arra a mérlegelés során, hogy ezen tanúk vallomása mennyiben tekinthető megbízhatónak. A szabad bizonyítás elve folytán elvben nincs akadálya annak, hogy a bíróság a zárkatárs mint »hallomástanú« vallomását származékos bizonyítékként az értékelése körébe vonja. A Legfelsőbb Bíróság (Kúria) viszont több határozatában már rámutatott arra, hogy a zárkatársak vallomásának az értékelésénél az adott életviszony elzártágából következő sajátos jellege és az esetleges érdekeltégi viszonyok folytán a szavahihetőségük megítélését illetően fokozott óvatossággal kell eljárni. Akkor vehető a zárkatárs vallomása döntő súllyal figyelembe, ha az általa előadottak más, aggálytalanul elfogadható bizonyítékokkal összhangban állnak (Legfelsőbb Bíróság Bf.III.464/1999/6.) »A zárkatársnak a vádlottat terhelő vallomását fokozott körültekintéssel kell értékelni, általában érdekelt lehet ugyanis abban, hogy olyan vallomást tegyen, amely – megítélése szerint – előnyös a nyomozónak, ettől pedig a maga számára előnyöket remélhet; a zárkatárs vallomását ezért általában akkor indokolt hitelt érdemlő bizonyítékként elfogadni, ha azt más adat is alátámasztja, vagy olyan tényeket tartalmaz, amelyekről csak a vádlottól szerezhető tudomást.« (BH 2000.192). Erről azonban a jelen esetben sincs szó. [...] vádlott zárkatársai vallomásának az értékelésénél és előzőleg a kihallgatása során mindezen szempontok nem érvényesültek. Valójában a zárkatársak egyikének sem ismerte el a vádlott a bűncselekmény elkövetését, pusztán olyan momentumok merültek fel, amiből egyes zárkatársak arra mertek következtetni, hogy a vádlott a bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe hozható. E körben azonban nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy [tanú neve] a bírósági eljárásban határozottan elmondta, hogy vallomásukat a nyomozás során a rendőrök adták a szájukba, illetve jegyzőkönyvezték anélkül, hogy ilyet mondtak volna. Hangsúlyozandó azonban, hogy pusztán az a tény, hogy a vádlott a kezével egy 20 cm-es távolságot mutatott, amiről a többiek úgy gondolták, hogy az elkövetés eszközének méretét mutatja, illetve az a megjegyzése, hogy az elkövetés eszközét már keresetük, közvetlen bizonyosságot a bűncselekmény elkövetésére nem ad. Ezzel ellentétesen több rabtárs is azt erősítette meg, hogy a vádlott ta-

gatta a bűncselekmény elkövetését és semmilyen részletről nem beszélt. Mindezt a törvényszék határozata is rögzíti. A zárkatárs tanúk vallomásaiból így a terhelt bűnösségére csupán helytelen logikai úton lehetne következtetni.”²¹

4. Felderítési hiányosságok

A másodfokú bíróság kitért továbbá az ügyész és a védő által is kifogásolt felderítési hiányosságok kérdésére, amelyekkel kapcsolatban a következőket rögzítette.

„Az ügyben az ügyész és a védő is megemlített több olyan, a nyomozás során megvalósult felderítési hibát, ami utólag az elsőfokú bíróság nyomozás jellegű munkája ellenére sem volt helyrehozható. Az ügyési perbeszéd így megemlítette azt, hogy az orvos szakértőtől a nyomozó hatóság nem kérte hüvelykenet vételét, ami valóban indokolt lehetett volna. Utalt arra is, hogy a nyomozás során [tanú neve]-nak a wc vízőblítésével kapcsolatos információját »durván elhanyagolták«. A védő elsőként azt emelte ki, hogy a nyomozó hatóság nem hívott a helyszínre orvos szakértőt és ezen mulasztás miatt nem lehet tudni még megközelítőleg sem a sértett halálának időpontját. A helyszínre érkezett [tanú neve] mentős tiszt is azt nyilatkozta, hogy a megtaláláshoz képest a sértett legalább 12 órán belül halt meg, azonban visszszámolva is nehezen fogadható el a 17 órai időpont, hiszen akkor már 18 óra telt volna el. A szakértők szerint a halál időpontja 16 óra 42 perctől másnap hajnal 6 óráig terjedő időpontokban is történhetett. További, a védő által felsorolt nyomozási hiányosságok a következők: – a bűnügyi helyszín helyszíneléskor való összejárkálása, – a lakáshoz tartozó pincerész átvizsgálásának elmulasztása, – az elkövető lábnyommérete rögzítésének elmulasztása, – a DNS-minták késedelmes elemzése vagy azok elmulasztása, – az emberölés időpontjával kapcsolatos tanúk vagy a sértettel kapcsolatban álló személyek, így a vele veszekedő szőke, kontyos nő azonosításának elmulasztása, – a sértettel kapcsolatban álló férfiak így [tanú neve], [tanú neve], valamint [tanú neve] által megjelölt [tanú neve] és [tanú neve] alibi ellenőrzésének elmulasztása, ezen személyek telefonos híváslistájának be nem szerzése. – A nyomozó hatóság azt is elmulasztotta ellenőrizni, hogy [...] vádlott előzetes letartóztatása alatt a sértett lakásába ki törhetett be és milyen okból, hogyha onnan semmilyen vagyontárgyat nem vitt el. [tanú neve] esetében nincs válasz arra, hogy a nyomozás során miért nem történt bizonyítási kísérlet, amikor ő igen lényeges körülményekről tudott vallomást tenni, így vallomása alapján ő volt az, aki a sértettet életében utoljára látta (igaz ez az időpont egy órával későbbi, mint a törvényszék ítéletében megállapított elkövetési időpont). A bíróság törekedett genetikai szakértői vélemények beszerzésére, így például a bíróság küldte meg a kilincset a genetikai szakértőnek és más feladattal is ő bízta meg. A bíróság rendelte el az úgynevezett luminolos eljárást, valamint a nyomszakértői bizonyítás kiegészítését is. Maga a nyomszakértő is elmondta, hogy nagy szakmai hiba történt, felelőtlen, hogy a lábbeli nyom nem lett megmérve, így az utólag nem rekonstruálható. A nyomszakértő mondta el, hogy nagy szakmai hiba volt, hogy a lábtyűt nem vették le a bejáratnál, így nem lehetett megállapítani, hogy az elkövető vagy a rendőrök hordták-e szét a szennyeződést. Dr. T... Cs... és Dr. F... M... igazságügyi szakértők egyértelműen nyilatkoztak arra, hogy aggályos azon gyakorlat, hogy nem hív-

²⁰ Másodfokú ítélet 11–12. o.

²¹ Másodfokú ítélet 13. o.

tak orvos szakértőt a sértetthez, így a sértett halálának időpontja nem állapítható meg. A bíróság nyomozási jellegű munkája, hogy ő vetetett további személyektől szájnyalakahártya törletmintát, valamint a fénykép azonosításra további szakértőket vett igénybe.²²

A másodfokú ítélet indokolása szerint: „Mindezen felvetésekkel az ítéletábra is egyetértett, bár azoknak pusztán a rögzítésére szorítkozott. Nem feladata ugyanis a bírósági eljárásnak a nyomozási munka színvonalának elemzése. Annak van jelentősége, hogy az ügy bizonyítása során kialakult bizonytalanságok esetén a kétséget kizáró bizonyítás hiánya a vádlott terhére nem eshet.”²³ Márpedig semmi nem zárja ki pl. azt sem, „hogy a sértett halála 21 óra 15 perc után következett be, mint ahogy azt sem, hogy az elkövetőt maga a sértett engedte be a lakásba, az elkövető használta a vécét és a bíróság előtt ismeretlen, eddig fel nem derített egészen más okból végzett a sértettel.”²⁴ Ezzel szemben a helyszíni szemle vezetőjének – a védő által kiemelt – tárgyaláson tett tanúvallomása szerint „a helyszínen talált Orbit rágó majdnem 100%-os biztonsággal megállapíthatóan az elkövető zsebéből esett ki, amikor lehajolt és a holttestet a szobába húzta. A törvényszék elrendelte az Orbit rágón lévő DNS-nyom azonosítását, majd kiderült, hogy az [tanú neve] tanú DNS-e nem [vádlott neve] vádlotté, de ekkor már nem tekintette azt perdöntő bizonyítéknak.”²⁵ Ebből következően e tanú alibijének ellenőrzésére sem került sor, noha már „a nyomozás során több olyan adat is felmerült, ami a vádlott bűnössége ellen hat, de azazal a nyomozó hatóság nem foglalkozott, így további, a sértettel kapcsolatba hozható személyek alibijének ellenőrzése nem történt meg.”²⁶

Mindennek fényében aligha meglepő, hogy a másodfokú bíróság szerint az általa „megállapított újabb tények mellett nem volt kétséget kizáró bizonyossággal következtetés levonható arra, hogy a bűncselekmény elkövetője kizárólag a vádlott lehetett, ezért őt a Be. 6. § (3) bekezdés b) pontja, illetve a Be. 331. § (3) bekezdése alapján bizonyítottság hiányában az ellene emberölés büntette miatt emelt vád alól felmentette, és ugyancsak felmentette az ehhez kapcsolódóan a kifosztás büntettének vádjá alól.”²⁷

III. A harmadfokú eljárás

A másodfokú ítélet ellen a fellebbeviteli főügyészség jelentett be fellebbezést annak megalapozatlansága miatti hatályon kívül helyezése és az ítéletábra új másodfokú eljárás lefolytatására utasítása céljából, amelyet a Legfőbb Ügyészség is fenntartott.

A Kúria az ügyészség fellebbezését nem találta alaposnak, miután az elsőfokú bíróság „több súlyos tévedésen alapuló ténybeli következtetés útján, a bizonyítottság látszatát keltve rögzített bizonyos tényeket. Ilyen az, hogy az ítélet 128. oldalán az 5. be-

kezdésben rögzítette, hogy a sértett házától a H... utcáig az út megtétele 42 perc, vagyis »amennyiben 17 órakor történt a sértett meggyilkolása, a vádlott megjárva az O... teret, hazaérkezhetett 18 óra körüli időben, amikor is szomszédja már paradicsomot és paprikát szedni látta a vádlottat a kertjében«. Ezzel szemben az ítéleti tényállás a 12. oldal 3. bekezdésében rögzítette, hogy »A sértett 16 óra 42 perckor hagyta el a [...] Törvényszék épületét. Kb. 20 percig tartott a hazafelé út«. Ha ez igaz, mert arra nem merült fel semmilyen adat, hogy a sértett egyenesen hazament volna, hiszen bárhová mehetett volna akkor, ha és amennyiben hazament, akkor ezen számítás szerint 17 óra 02 perckor ért haza, vagyis az ölési cselekményre csak ezt követően kerülhetett sor. Ha az elkövető nagyon rövid idő alatt megöli a sértettet és nyomban elindul haza, akkor igaz a 128. oldalon írt következtetés. Ez azonban nem így történt, ugyanis az elkövető sértettet megölését követően: 1. a halott sértettet behúzta a szobába, 2. ezt követően a konyhában és a szobában lévő ablakokat bukóra kinyitotta, 3. a szekrényben lévő ruhákat »pedáns« sorrendben kikapolta, a sértett köre és a kanapéra, 4. ezt követően kiment a fürdőszobába felmosóröngyért, 5. ezzel a szoba és az előszoba közötti részt felfestta, 6. visszatért a konyhába és a földön fekvő ballonkabátot a szék háttámlájára felakasztotta, 7. ezt követően a sértett táskájából kirámolt különböző holmikat, 8. ezek után a konyhában is felfestta a vért kifelé haladva a WC előteréig, 9. ezt követően levetette a felső ruházatát, a piros kabátot, a fekete nadrágot és a cipőjét, majd azokat bepakolta a hátizsákjába, felvette a váltócipőjét és távozott a helyszínről. Ha igaznak fogadjuk el, hogy a két lakás közötti út 42 perc, akkor az elkövetőnek 17 óra 18 perckor el kellett volna indulnia a lakásból, vagyis a sértett megölésére és a fentebb felsorolt tevékenységek elvégzéséire mindösszesen 16 perc maradt volna. Az elkövetési idő meghatározása is téves következtetésen alapult. A bíróságnak fel nem róható nyomozati hibák miatt, orvos szakértő helyszíni vizsgálatának hiányában orvos szakértői módszerekkel a halál beálltának pontos idejét utólag már nem lehetett megállapítani, ennek ellenére a törvényszék a sértett megölésének idejét 17 órában határozta meg annak ellenére, hogy bizonyíthatóan, és a bíróság által is elfogadottan a késő esti órákban még történtek események a sértett lakásában, így pld. 21.10-kor lehúzták a WC-t, és 23–24 óra körül a zuhanyt is bekapcsolták. Mindezek alapján felmerül a kérdés, hogy ha a sértett már 17 órakor meghalt, a vádlott 18 órakor paprikát szedett a saját kertjében, majd lecsót főzött, akkor ki húzta le a WC-t és ki nyitotta meg a zuhanyt. Mindez felveti annak a lehetőségét, hogy a sértett megölésére nem 17 órakor, hanem órákkal később került sor, amikor a vádlott már bizonyíthatóan a saját lakásában tartózkodott. A Kúria megítélése szerint a törvényszék az elkövetési időt két körülményből állapította meg. Az egyik az, hogy a sértett 16 óra 42 perckor hagyta el a törvényszéket és indult haza, a másik az, hogy a vádlott 16 óra 26 perckor felszállt a 12-es buszra, amelyik a sértett lakásának irányába közlekedett. Mivel a vádlott 18 órakor már a kertjében szedte a paprikát majd főzte a lecsót, és 42 perc az út a sértett lakásától a saját lakásáig, egyszerű számtani művelet eredménye, hogy a bűncselekmény csak 17 órakor történhetett, természetesen csak akkor, ha vádlott volt az elkövető. Abban az esetben ugyanis, ha valójában nem a vádlott volt az elkövető, akkor az előző számítás teljesen érdektelen, és a bűncselekmény akár 20–21 óra körül is történhetett, és az elkövető volt az, aki a WC-t lehúzta és a zuhanyt megnyitotta a távozása előtt. A vád-

²² Másodfokú ítélet 13–14. o.

²³ Másodfokú ítélet 14–15. o.

²⁴ Másodfokú ítélet 16. o.

²⁵ Másodfokú ítélet 17. o.

²⁶ Másodfokú ítélet 19. o.

²⁷ Másodfokú ítélet 23. o.

lott büntetőjogi felelősségének megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha egyértelműen és kétséget kizáróan bizonyítható, hogy más nem lehetett az elkövető, márpedig a 21 óra tájban történt események komolyan felvetik annak lehetőségét, hogy valaki a sértett lakásában tevékenykedett, és megalapozza annak gyanúját is, hogy más is lehetett az elkövető. Abban az esetben ugyanis, ha a bűncselekmény szempontjából indifferens személy került abba a lakásba, ahol minden csupa vér és egy holtest fekszik a szobában, a józan ész szerint a hatóságokat kellett volna értesítenie. Ezzel összefüggő kérdés, hogy a bűncselekmény elkövetése után ez a személy hogyan juthatott be a lakásba, hiszen a zárhoz tartozó kulccsal nyitották ki a lakást.”²⁸

A Kúria ezen túl a bizonyítás legalapvetőbb szabályainak megsértését is megállapította azért, mert az elsőfokú bíróság „elsődlegesen az indítékokat vizsgálta, és amikor egyébként tényszerű adatok nélkül arra a következtetésre jutott, hogy csak és kizárólag a vádlottnak volt indítéka a sértettet megölni, ezt követően a bizonyítási eljárást is ennek megfelelően folytatta le, és minden olyan bizonyítékot, amely ebbe a koncepcióba nem illett bele, azt elvetette. Összességében tehát az indíték szem előtt tartásával mérlegelte a bizonyítékokat és ennek megfelelően állapította meg a tényállást. Az indíték nem tartozik a jogilag releváns tények körébe, ugyanis az emberölés akkor is megállapítható, ha az indíték, motívum nem nyert egyértelmű és kétséget kizáró tisztázást, viszont az indíték önmagában nem elégséges a bűnösség megállapításához. Összefoglalva az elsőfokú bíróság az indítéknak rendelte alá a tényeket és nem fordítva, vagyis nem a kétséget kizáróan bizonyítékokból vont következtetést az indítékra. Erre figyelemmel nem adta kellő indokát annak, hogy abból a tényből – amely egyébként nem nyert egyértelmű és minden kétséget kizáró bizonyítást –, hogy a vádlott felszállt a sértett lakóhelye felé közlekedő 12-es buszra, hogyan következik az, hogy ő követte el a bűncselekményt. Azzal a körülménnyel pedig egyáltalán nem is foglalkozott, hogy a kamerafelvételek szerint a következő állomáson nem rögzítették, hogy arról leszállt volna. Az elsőfokú bíróság pusztán spekulatív módon állapított meg olyan tényállást, amelyre nézve semmi bizonyíték nem állt rendelkezésére, például, hogy a sértett ért előbb a lakásba, hogy a vádlott a WC-ben elrejtőzött, hogy dupla felsőruházatban és váltócipővel ment a helyszínrre. Mindezt annak alapján állapította meg tényként, hogy feltételezése szerint nem történhetett másként, mert erre van logikus magyarázat. Az elsőfokú bíróság azokat a tényeket és körülményeket, amelyekre nem talált még logikus magyarázatot sem, egyszerűen »rejtélyesnek« minősítette és megválaszolatlanul hagyta anélkül, hogy egybevetette volna az egyéb tényekkel. Jó példája ennek, hogy figyelemmel arra, hogy a helyszínen apró mintás cipőtalpnyomatot találtak a helyszínelés alkalmával, a bíróság tényként állapította meg, hogy a vádlott a lakásba indulás előtt apró mintás talpazatú cipőt húzott a lábára, kezei védelmére szolgáló 1,5-2 mm bordakötésű »ruhaneműt« használt. Látható tehát, hogy a helyszíni szemle alkalmával észlelt és rögzített nyomokat kívül nélkül az indíték alapján a vádlott személyéhez kötötte.”²⁹

Ezután a Kúria azt vizsgálta, hogy összességében milyen bizonyítékok álltak az elsőfokú bíróság rendelkezésére, amelynek eredményét a következők szerint foglalta össze: „Az első-

fokú bíróság ítélete a 121. oldalon rögzíti, hogy »A bíróság álláspontja szerint ez a kamerafelvétel az, amely mondhatni a legfőbb bizonyítéka a vádlott bűnösségének.« Ez a megállapítás alapvetően téves, ugyanis az a körülmény, hogy a vádlott a buszmegállóban várakozik, majd a buszra felszáll, önmagában bizonyítéknak sem tekinthető, ugyanis bizonyíték az, amely egyéb törvényes feltételek esetén büntetőjogilag releváns tényre vonatkozik, és alkalmas a vád tárgyává tett tények közvetlen vagy közvetett bizonyítására. A buszra szállás tényéből ugyanis önmagában nem következik, hogy a néhány száz méterre lévő helyszínen emberölés tettese az, aki felszállt az arra közlekedő buszra. A közvetett bizonyíték közvetlenül nem a büntetőjogilag releváns tényre vonatkozik, hanem csak olyan közbenső tényre, körülményre, amely csak valamely más bizonyítékkal összekapcsolva alkalmas a tényállás megállapítására. Ebben az esetben, ha nem áll rendelkezésre közvetlen bizonyíték, akkor ezen közvetett bizonyítékoknak egy olyan zárt láncolatot kell alkotniuk, amely kizár minden más lehetőséget. Az elsőfokú bíróságnak azonban a kamerafelvételek kívül – saját maga által is bevallottan – sem közvetlen, sem közvetett bizonyíték nem állt rendelkezésére, következésképpen a buszra szállás tényét kizárólag az indítékkal összekapcsolva tudta a vádlottat pusztán következtetéssel a helyszínhez és a bűncselekményhez kötni. Az indíték viszont nem bizonyíték, hanem a bizonyított tényekből megállapítható olyan lélektani folyamat, amely egyrészt anyagi jogi fogalom, másrészt nem tartozik a törvényi tényállás keretébe. Összességében megállapítható, hogy az elsőfokú bíróságnak nem állt rendelkezésére egyetlen olyan közvetlen, de még közvetett bizonyíték sem, amely a vádlott cselekményével összefüggésbe hozható lett volna. A kihallgatott tanúk a bűncselekmény elkövetése szempontjából periferikus tényekkel és körülményekkel kapcsolatosan tettek vallomást, nevezetesen a vádlott és a sértett kapcsolatáról, a vádlott személyiségéről, szokásairól tudtak csak nyilatkozni. A nyomozás során és a bíróság által kirendelt szakértők pedig kizárólag a bűncselekmény elkövetésének körülményeiről, a helyszínen rögzített nyomokról és az általuk észlelt jelenségekről nyilatkoztak, amelyek viszont semmilyen módon nem hozhatók összefüggésbe a vádlottal. A helyszíni szemle adataiból és az ott rögzített nyomokból egyértelmű és kétséget kizáró bizonyítást nyert, hogy a sértettet feltűnően brutális módon megölték, utána bevonszolták a szobába, hogy ablakot nyitottak, hogy a szekrényből kirámoltak, hogy a vért felmosták vagy elkenették, majd a lakást kulcsra zárva abból távoztak, de arra nézve, hogy mindezt a vádlott tette volna, sem közvetlen, sem közvetett bizonyíték nem állt a bíróság rendelkezésére.”³⁰

Határozatának indokolásában a Kúria végezetül maga is megerősítette a másodfokú bíróság értékelését abban is, amelylyel rámutatott „arra a sajátos ítéletszerkesztési, illetve nyelvtani sajátosságra, amelynek alapján a törvényszék már úgy idézte szakértői véleményeket, mintha azok egyértelmű bizonyítékai lennének azoknak az eseményeknek, amelyeket a törvényszék akként rögzített, hogy azokat a vádlott valósította meg, nevezetesen »a vádlott kesztyűben követte el«, »a vádlott azért nyitott ablakokat«, »a vádlott a sárga kabátot valamilyen ruhadarabbal, akár szövetkesztyűvel fogta meg«, »a vádlottnak a WC-ben várakoznia kellett« stb. Megfelelő bizonyítékok hiányában a bíróság abból kiindulva, hogy kizárólag a vádlottnak volt indítéka, és a sértett halálának napján felszállt a sértett lakásának irányába

²⁸ Kúria Bhar.III.2.003/2015/3. sz. végzés (a továbbiakban: harmadfokú határozat) 9–11. o.

²⁹ Harmadfokú határozat 12–13. o.

³⁰ Harmadfokú határozat 15–16. o.

közlekedő 12-es buszra, arra a következtetésre jutott, hogy csakis a vádlott lehetett az elkövető, ezért a helyszínen talált nyomokat tényként kötötte össze a vádlott személyével, és állapította meg, hogy az ablakokat ő nyitotta bukóra, hogy apró mintázatú cipőt vett magára, hogy a holttestet a szobába behúzta, hogy a szekrényből a ruhákat kirámolta, hogy a felmosóval a nyomokat eltüntette, a vért elkente, hogy a konyhában a vért felmosta, mindent kizárólag spekulatív módon abból kiindulva, hogy mivel a vádlott volt az elkövető, akkor ezek az események másként nem történhettek. A bíróság tehát nem a bizonyított tények alapján állapította meg a vádlott bűnösségét, hanem a bűnösségét vélelmezve³¹ rögzítette a tényeket.³²

Mindennek tükrében szintén nem lehet meglepő az sem, hogy a Kúria a 2016. március 1-én meghozott Bhar. III.2.003/2015/3. számú végzésével – helyes indokaira tekintettel – helybenhagyta a másodfokú bíróság ítéletét.

IV. Lezárt ügy

Ezzel a közkezdvelt, kiváló munkát végző 40 éves bírósági tisztviselő brutális megölésének ügyében indult eljárás az általános szabályok szerint végérvényesen lezárult a gyilkosának felelős-

³¹ Ld. pl. FARKAS ÁKOS: *A falra akasztott nádpálca avagy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának korlátai*, Osiris Kiadó, 2002, 125. o.; FÁZSI LÁSZLÓ: „A bűnösség rejtett vélelme” *Miskolci Jogi Szemle* 2011/2. sz. 145–148. o.

³² Harmadfokú határozat 16–17. o.

ségre vonása nélkül, amire (a több évig tartó és horribilis bűnügyi költség felmerülését eredményező büntetőeljárás után) valószínűleg már soha nem is fog sor kerülni, így sok más gyilkossal egyetemben³³ e bűncselekmény elkövetője is közöttünk él – szabadon. Azzal persze minden jogász tisztában van, hogy „az anyagi igazság» érvényesülésére nem biztosít (nem biztosíthat) alanyi jogot az Alkotmány”,³⁴ amely alkotmánybírói álláspontnak a helyességét pedig nem csupán a forrása, hanem a realitása miatt sem lenne értelme vitatni. Az azonban már nem csak egy jogász számára lehet aggasztó körülmény, ha a nyomozó hatóság preconcepciója, illetve felületessége folytán esély sem lehetett a gyilkos kilétének megállapítására, mint ahogy az is, ha a bíróságot nem az anyagi igazság tisztázása, hanem a vád alátámasztása vezérli az ítélkezésben, amelynek következtében egy olyan ember meghurcolására került sor, akinek egyetlen „bűne” az áldozathoz fűződő érzelmi viszonya volt.

³³ Ld. pl.: FÁZSI LÁSZLÓ: „Ki lesz a bírójuk?” *Belügyi Szemle* 2011/7, 179–187. o.; FÁZSI LÁSZLÓ: „Mérgező emberölési ügy vádlottjának felmentése” *Rendészeti Szemle* 2009/3, 103–108. o.; FÁZSI LÁSZLÓ: „Gyilkosa közöttünk él” *Belügyi Szemle* 2006/5, 58–66. o.; FÁZSI LÁSZLÓ: „Egy beismerésben levő vádlott felmentésének története” *Bírúk Lapja* 2003/2, 70–73.; FÁZSI LÁSZLÓ: „Egy beismerő vallomásról egy felmentő ítélet kapcsán” *Bírúk Lapja* 2002/1, 37–39. o.

³⁴ 9/1992. (I. 30) AB határozat, Indokolás V/4.